

ANNO DOMINI DCCCLXXXIV.

S. BERTARIUS

ABBAS CASSINENSIS

NOTITIA HISTORICA IN BERTARIUM.

(Fabric. Bibl. med. et inf. Lat.)

BERTHARIUS sive *Bertarius* ex regum Francorum stirpe, abbas Cassinensis et a Saracenis obruncatus martyr anno 883, 22 Octobris; scripsit ex Veteris Codicis fide et teste Leone Ostiensi lib. 1, cap. 32, et Petro diacono cap. 12, *libros duos* *αὐτογραφήν* *Sententiarum Veteris et Novi Testamenti*, editos sine nomine auctoris; Basileæ, 1530, in-fol.; Parisiis, 1530, in-8°; Coloniae, 1533, in-8°; et Parisiis, 1556, in-12, cum libris Junilii Africani: et in Bibliothecis Patrum in quibus ex Felicis Toletani fide Juliano Toletano tribuuntur; cujus non magis sunt quam Salviani A Massill. cum quibus eos anno 1530 edidit Johannes Alexander Brassicanus; vel Ricardi Cluniasensis, ad quem referuntur a Sixto Senensi, lib. iv Bibliothecæ sacræ, pag. 371. De cæteris Bertharii scriptis nolo repetere quæ jam notata a Petro diacono et in Johannis Baptistæ Mari ad eum notis, et apud Caveum; nisi quod *versus de vita, obitu ac miraculis S. Benedicti*, etiam editos monere juvat in Actis SS. Benedict. tom. I, pag. 29; Trithemius, cap. 326; et illustr. Benedictin. II, 72, tantummodo sermones ejus elegantes commemorat.

SANCTI BERTARII

CARMEN DE SANCTO BENEDICTO.

(Apud Mabill. tom. I, Act. SS. ord. S. Bened., ex Prospero Martinengii tom. III.)

O Benedicte pater, cunctis celeberrime terris,
 Qui confessorum culmen honoris habes:
 Te Deus a puero delegit cœlitus, atque
 Instituit sancti Germinis esse patrem.
 Tu via, tu ductor, tu pastor, doctor eorum,
 Qui, spretis terris, cœlica regna petunt.
 Tu, studiis spretis, orbis dominam fugis urbem,
 Et Domini subdis mitia colla jugo.
 Tu precibus vasis solidas fragmenta dirempti,
 Obsequiis vestris quod pedagoga tulit.
 Æs lapidis jactu confregit lividus hostis,
 Signa dabat mensæ quod, Benedicte, tuæ.
 Sed minime solitam tibi tradere desinit escam,
 Romanus furtum subripiendo pium.
 Aptarat Paschæ sibi prandia magna sacerdos,
 Sed tibi cum dapibus destinat hunc Dominus.
 Tetra nimis volucris se vultibus ingerit almis,
 Et visa quondam concremat in specie.
 Sed spinis recubans, stimulis et punctus earum,
 Exsuperas vulnus illico vulneribus.
 Frangitur arte crucis vas, virus quo latitabat,
 Cum signat tanti dextera sancta Patris.
 Quem puer a sanctis precibus niger eliciebat,
 Virga Patris sistit, ac puer ater abit.
 Suscipe, sancte Pater, pueros, quos gloria Romæ
 Ad tua transmisit limina mente pia.
 Fratribus ipse tibi commissis mons dedit amnem,
 Rupe latex exit cum rogitas Dominum.
 Ferrum dum vepres resecat Gothus, insilit undis,
 Sed repetit manicam mox, ubi tinguis aqua.

Assiduam Placibus dum ferret gurgitis undam,
 Obsequiis sanctis hunc tulit unda fluens.
 Pergito, Maure celer, Pater illico providus, inquit,
 Jam trahit unda laci præcipitem puerum.
 Jussa ferens properat super undas, atque recurrit
 B Erepto puero, ceu per humum gradiens.
 Promptus ad omne malum dira cum mente sacerdos,
 Toxicæ quæ misit, sustulit ipse prius.
 Corruit ecce miser collapsi culmine tecti,
 Corpore confractus tartara sæva petit.
 Talia discipulus dum perfert nuncia cursim,
 Concussit sancti intima corda Patris.
 Cui pater indixit ob talis gaudia mortis,
 Ut lacrymis culpam defleat ipse suam.
 Panem tollit avis, quo virus texerat ille,
 Abdit ubi nullus cernere possit homo.
 Tu meritis almīs falsorum templa deorum,
 Vertisti in laudem, sancte, decusque Dei.
 Perfidus ille draco cœlo demersus ab alto,
 In famulum Christi talia dicta dabat.
 Quid, maledicte, tibi mecum est? Quid non, Benedicte,
 Quid me persequeris? quid mea jura rapis?
 Stat lapis immotus nimio præ pondere fixus,
 Quem residens hostis impius ille premit.
 Tollitur at subito Benedicti voce beati,
 Itque procul sessor, postmodo flamma vorax.
 Fratribus est falso comburere visa culinam,
 At Pater ut venit, visio falsa fugit.
 Attritus puer est murali mole peremptus,
 Suscitatur hunc, et opus jussit adire Pater.

Non licitis domibus sumpserunt prandia fratres,
 Absens ipse videt arguit et nimium.
 Sospes adest simplex, quem cepit calle viator,
 Mollibus in pratis prandia quo facerent.
 Arguit hunc pastor tali pro crimine sanctus,
 Mox veniam culpæ expetit ille suæ.
 Iste venit splendens fraudantis Riggo tyranni,
 Non tua sunt, inquit, quæ tua dorsa gerunt
 Otila rex veniens prostrato corpore supplex,
 Præscivit vitæ commoda cuncta suæ.
 His quinque annis retinebis culmina regni,
 Mors his succedet, moribus esto pius.
 Resinit in factis extunc existere sævus,
 Blandior et vixit tempora dicta sibi.
 Excole, Roma, tuo vatem de dogmate doctum,
 Qui tua per sæclum mœnia salva canit.
 Urbinibus multis quassaberis, atque coruscis,
 Hostis nullus erit, qui tua septa ruat.
 Non escam carnis, sed nec sacris ordinis unquam,
 Excipias quæstum, clerice, salvus eris.
 Nec ubi contempsit, repetit quem liquerat olim,
 Ut vates sanctus dixerat, ille malus.
 Omnia quæ monachis congeSSI munere Christi,
 Gentibus arbitrio tradita sunt Domini.
 Nix potui precibus Dominum exorare supernum,
 Ut mihi vel fratrum cederet ipse animas.
 Post Langobardi venientes tempore noctis,
 Cætera vastantes cuncta tulere simul.
 Æterni regis salvati munere fratres,
 Illo nec lædi de grege quis potuit.
 Sospes retinet serpens absconsum tramite, fili,
 Admoneo ut solers vergere mox studeas.
 Appula testis adest, retines quam pectore, frater,
 Cur ingressa tuum nequitia est gremium?
 Non clam Patre manent, quæ voluit mente superba,
 Præbens cœnanti luminis officium.
 Fratres en hodie nullus est panis in areis,
 Cras pietate Dei copia panis erit.
 Sæcra sacra cœnobii satagunt qui ponere septa,
 Astans per somnum condere monstrat opus.
 Edduntur tumulis per eum, quæ more sorores
 In famulum Christi noxia verba dabant.
 Atria namque puer dum tecta requirit anhele,
 Injussus pergens mortuus est inibi.
 Huius non potuit corpus retinere sepulcrum,
 Sed Domini famulus id sociavit humo.
 Re patens anguis medio stat calle malignus,
 Quem cernens frater ad pia septa redit.
 Rusticus adveniens variato corpore lepra,
 Abcessit sospes glorificando Deum.
 Urea dona Patri funduntur cœlitus almo,
 Ut poscens habeat, debita quo redigat.
 Sospes vitreum montis per saxa patentia mersum,
 Illæsum perstat omne tenens oleum.
 Post Dominum rogicans dolium complevit olivo,
 Ante quod hoc penitus exstiterat vacuum.
 Quo properas, Satana, medicorum more paratus?

A Vado tuis potum fratribus ut tribuam.
 Dextera sancta senem mox illo dæmone captum
 Salvavit Patris, depulit et Satanam.
 Rusticus adveniens constrictus brachia loris,
 Ad primum sancti solyitur intuitum.
 Postulat orbatus reddi sibi pignus ademptum,
 Cum rogitat sanctus, vita redit puero.
 Sacra soror precibus diffundens cœlitus inbrem,
 Invitum secum nocte Patrem retinet.
 Post triduum frater gaudens de morte sororis,
 Hanc tumulat proprio protinus in tumulo.
 Unica sanctorum retinet nunc arca duorum
 Pignera, * quos æthræ junxit, humoque Deus.
 Sanctorum hic animas ad cœli gaudia cernit
 Angelicis ulnis hoc per inane vehi.
 B Totus adest orbis collectus solis ab instar,
 Tempore sub noctis visibus, alme, tuis.
 Testis adest meriti, Servandus nomine, magni,
 Lucis enim partem cernit et ipse simul.
 Regula, sancte Pater, multos tua mittit ad æthram,
 Consocians sanctis hoc super astra choris.
 Flans Domini famulus animam cum laudibus almis
 Mirifica scala scandit ad astra poli.
 Pallia sternuntur divino lumine mixta,
 Qua sacer ascendit ad sacra regna Pater.
 Perdita mente manens mulier per devia scandens,
 Hujus salva fuit cum specus introiit.
 Plurima signa tibi concessit gratia Christi,
 O Pater insignis, quæ modo nemo sciat.
 Sed quæ noscuntur per mundi climata, quisnam
 Ut tua facta decet, pangere rite queat?
 C Quæve micant hodie signorum facta priorum,
 Temporibus nostris gesta tuis meritis?
 Andreas etenim Germano germine cretus,
 Rectis non unquam gressibus ire valens;
 Mox ut promeruit tua limina tangere templi,
 Extemplo sospes dante fuit domino.
 Alter serpentem gestans in ventre latentem,
 Obstaclum nullum cui medicina dabat;
 Concitus huc scandens pietatis munera poscens,
 Ad tua parvenit lumina sancta, Pater.
 Evomito colubro postquam tua limina scandit,
 Perstitit incolumis hic pietate Dei.
 Corpore contractus genuit quem Cimbrica tellus
 Erigitur templi, David, in æde tui.
 Eia, beate Pater, tanto qui lumine præstas,
 D Sedibus in superis tanta pietate coruscus,
 Esto tuis famulis custos, doctorque per ævum:
 Ne lupus insidians, hostis ne pestifer unquam
 De grege tollat ovem, proprio quem jure retentas.
 Berthariumque tuum famulum me protege, serva;
 Ductus amore tuo qui carmina vilia prompsi.
 Hoc Deus omnipotens, salvos qui vis fore cunctos.
 Qui cœlum terramque regis per sæcula, Christe
 Des petimus, nec non paradisi gaudia nobis,
 Omnibus et veras tribuas sine fine coronas.

* Al., quos terris junxit et æthre Deus.